

Szilárd Ödön: A magzatelhajtás jogi és szociális szempontból*

amely cselekményt az állam kétféle szempontból nyilvánít büntetendő cselekménynek. Vagy azért, mert az az igazságossággal ellenkezik: az abszolút igazság alapelve, vagy mert a társadalom fentartásának érdeke kívánja a cselekmény büntetését: az utilitarizmus alapelve.

A magzatelhajtás üldözése mai formájában ezen alapelvek egyikéből se vezethető le. Az igazságosság egyáltalán nem követeli azt, hogy a nő akarata ellenére kényszeríttessék gyermeket szülni s viszont csak a szélső rabulisztika vagy a farizeusmorál láthatja megsértettnek az igazságot, ha a nő szabadulni igyekszik méhmagzatától.

Az igazságosságnak, mint büntetőjogi alapelvnek mélyén lélektani momentumok rejtőznek. A fölháborodás és megtorlási érzet, melyet az elkövetett cselekmény a többi emberekben kelt és a büntetés nyomán fakadó megnyugvási érzés. A magzatelhajtás büntetésénél az igazságosság e lélektani momentumai teljesen hiányoznak. A mai társadalom tagjainak túlnyomó részében a magzatelhajtás — ha egyéb fölháborító körülményei nincsenek — nemcsak fölháborodást nem kelt, hanem ellenkezőleg, az esetek legtöbbszörében és — ami itt döntő jelentőséggel bír — a büntető bíróság elé kerülőknek majdnem valamennyijében visszhangot, szimpátiát és benső helyeslést. Valahányszor egy-egy törvényszéki esetet olvasunk, hogy egy leány a nyomor- és szégyentől való félelmében megszabadulni igyekszik méhmagzatától, nemcsak megtorlási érzet nem támad bennünk, de egyenesen kérdőjel

* Szerző felolvasta a *Társadalomtudományi Társaság*-nak f. évi január hó 7. ülésén.

gyanánt áll előttünk a nagy zajjal és apparátussal meginduló bűnvádi eljárás, a nőnek börtönbe hurcolása és elítélése. Igazságérzetünk nem tudja megérteni, miért kell annak a nőnek bűnhődni, aki senkinek nem vétett, és elítélése nem megnyugvást kelt bennünk, hanem ellenkezőleg, az elégedetlenség, a sajnálat, sőt a fölháborodás érzetét váltja ki belőlünk.

S most vegyük ehhez még azt az esetet, amikor egy nő a rajta elkövetett erőszak következtében válik terhessé, amikor a dolog természeténél fogva, irtózik attól a magzattól, melyet méhében hord és utálattal tölti el a gondolat, hogy az megszületik és ezt elkerülendő, megöli a méhmagzatot: hogyan egyeztethető össze az igazságossággal, hogy ezt a nőt ezért a cselekményért, ha mindjárt az enyhítő szakaszal is, börtönbe vessük?

Az igazságosság elvét a magzatelhajtás büntetésénél sehol sem tudjuk fölfedezni, sőt a büntető jogszolgáltatás itt egyenesen az igazságosság princípiumát sérti.

Nézzük már most a másik alapelvet, vajon abból levezethető-e a magzatelhajtás büntetésének jogosultsága? Vajon a társadalom fönntartásának érdeke követeli-e a mesterséges abortus föltétlen üldözését? Konstatálnom kell, hogy e kérdést illetőleg a nevesebb büntető jogászok könyveiben is csupán azt az egyetlen indokot találtam, amivel az egyes államok btk.-ei okolják meg e cselekmény büntetendőségét. A magyar btk. miniszteri indokolása — amellyel többé-kevésbé a német, olasz és osztrák btk. indokolása is megegyezik — röviden csak arra utal, hogy a magzatelhajtást a régebbi és külföldi kriminalisták is általában büntetendőnek találták s aztán így folytatja: „Mi csak a magzat elhajtását vagy megölését kívánjuk büntettetni. A súlypont a magzat szón van, melynek a szakférfiak általános tanítása szerint a fogantatás percétől élete van, mely habár nem önálló, de mégis élet. Azon cselekmények tehát, melyek a méhmagzat ellen vannak irányozva, annak életét támadják meg, mihez képest a magzat-elhajtás tárgya elsősorban az emberi élet.”

Ez volna hát a társadalom fönntartásának alapelvéből levezetett jogi indok, mely a magzatelhajtás büntetését posztulálja. Mivel a méhmagzat már emberélet, melyet emberi jogok illetnek, ennél fogva annak megölése *quasi* ölési deliktum és a társadalom rendjébe ütköző.

Ez a jogi indok azonban tisztára egy fikción alapul. A jog egyszerűen egy elkövetkezendő emberéletet szupponál az embriónak. Igaz ugyan, hogy embernek, személynek csak attól az időponttól fogva tekintti, amidőn az már tényleg ember, vagyis mikor az teljesen kifejletten a világba lép és az anyától független életet él, ám azért mégis már az anyatestben körülbástyazza büntetőjogi védelmi rendszabályokkal,

ami ugyan magában véve nem volna hiba, de abszurdummá lesz, amikor csinál belőle egy fiktív embert, akit szembehelyez nemcsak harmadik személyekkel, de magával az anyával is, akinek pedig testének egy részét képezi.

Nem akarok most kitérni e fikciónak magánjogi szempontból való vizsgálatára, amely téren létjogát még lehet vitatni, de az kétségtelen előttem, hogy e fikció a büntetőjog szempontjából egyenesen nonszensz.

Az embrió nem ember, nem is emberélet, hanem az embrióélet, melynek meg van a potenciája, hogy megfelelő kedvező körülmények mellett emberré fejlődhetik. Ámde ilyen potenciája megvan már a petesejtnek és megvan a spermasejtnek is, amelyek szintén bizonyos kedvező feltételek mellett embrióvá és emberré fejlődhetnek. Pete, embrió és ember: egyazonélet három fázisa. Amit a törvényhozó az embrióra mond, az áll a petére is, „nem önálló, de mégis élet”. De amint az embrió már nem peteélet, úgy még nem emberélet. Amint a petéből — még ha találkozik is spermával — nem bizonyos, hogy lesz embrió, úgy nem bizonyos, hogy az embrióból lesz ember. A koncepció nem teremtő aktus, mely az embert a bibliai isten legyen és lőn varázsigéje szerint létrehozza, hanem csupán két már meglevő élőlény egyesülésének folyamata, melynek folytán két eddigi sejtalakban élő lény egy lényé, embrióvá alakul. Ugyanaz a folyamat ez, mint amikor a hidrogén és oxigén vegyülnek és e vegyület folytán előáll a víz. Hogy az embrióvá levés miéértje és mikéntje misztérium, az mitsem változtat azon a tényen, hogy az embrió nem a megtermékenyítés pillanatában teremődik, hanem a koncepció előtt is már — habár más alakban — létezett. Hogy az oxigén és hidrogén vegyüléséből miért és hogyan lesz víz, az is misztérium, de azért mégsem állítjuk, hogy a vegyítés aktusa teremtette az újnak látszó anyagot. Vagy mindig új, más életnek tekintjük tehát az állati élet morfológiai szempontból különböző fázisait és ez esetben más elbírálás alá esik a pete, más alá az embrió és más alá az ember — aminthogy a józan ész így is tesz, mert pl. a gőzt nem tekintjük víznek, jóllehet a víznek csak más alakja — vagy pedig egy életnek, ez esetben azonban a pete életét sem lehet különválasztani attól. Ha tehát a törvényhozás következetes akart volna lenni, akkor a sperma- és petesejtet is büntetőjogi védelemben kellett volna részesítenie. Büntetendőnek kellene lenni tehát elsősorban a maszturbációnak, aztán minden preventív intézkedésnek s végeredményében, amint Haeckel szellemesen mondja, az aggszüzességet minősített omiszív deliktumnak kellene nyilvánítani, mert többszörös emberélettől fosztja meg a társadalmat.

Tegyük föl azonban, hogy a törvény nem törekedett természet-

tudományi következetességre és csupán a megtermékenyített petét akarta emberéletnek tekinteni s vizsgáljuk, hova vezet az ilyen „emberélet” elpusztításának üldözése. Mint tudjuk, az a lény, mely a megtermékenyítéstől számított 7—9 hónap alatt önálló életet nyer, a fogantatás pillanatában már minden sajátosságával és határozmányával adva van. Azalatt az idő alatt, míg az anya méhében hordja, csupán fejlődik. A józan észből folyik tehát, hogy ezen új lény szempontjából ugyanolyan elbírálás alá esik, ha a megtermékenyítés után mindjárt, avagy öt hónap múlva pusztítják el. Az anya szempontjából ez ugyan nem mindegy, de hisz az állam nem is az anyát, hanem a magzatot védi. Ámde, ha a bíróság minden nőt lecsukna, aki a megtermékenyítés után a meglett embriót mindjárt elpusztítja, akkor egy államnak se volna erre elegendő börtöne. Abból a körülményből viszont, hogy az államilag túrt és szabályozott prostitúció épen ezen nyomban végrehajtott magzatelhajtáson nyugszik, az következik, hogy az állam a korai magzatelhajtásokat még sem akarja büntetni, vagyis gyakorlatilag önmaga cáfolja meg azt az elméleti indokát, hogy a magzatot a fogantatás pillanatától emberéletnek tekinti. De ezt az alapul szolgáló indokot maga a természet és az a szaktudomány is cserben hagyja, melyre pedig a jog a magzatelhajtásnak bűncselekménnyé nyilvánításánál támaszkodott. A terhességet ugyanis az első hetekben még az orvostudomány sem tudja konstatálni. Minthogy pedig ahhoz, hogy a magzatelhajtás deliktuma megállapítható legyen, szükséges annak föltétlen megállapítása, hogy volt, ami elhajatott, hogy volt magzat, a terhesség kezdő stádiumában a magzatelhajtás jogi szempontból el sem követhető, jóllehet a magzat ép úgy van, és ép olyan „emberélet”, mint hat hónap múlva. Ha tehát a nő a terhesség ezen kezdő stádiumában teszi ugyanazt, ami később orvosilag is konstatálható művi abortust képez, akkor a bűncselekmény indoka dacára, még a jog szerint sem büntethető. Vagyis az idő határoz egy cselekmény büntethetősége fölött. Ami ma nem deliktum, az holnap, úgy lehet, már büntetendő!

Itt talán ellenem vethető, hogy a jog ép azért helyezkedik szilárd alapra, hogy csupán ellenőrizhető objektumra terjeszti ki védelmét. Ezért bünteti a mesterséges abortust csupán attól az időponttól fogva, amikor annak véghezvitele már kétségtelenül konstatálható. Ám ha ez így van, akkor itt az állam magával a jog eszméjével jut ellentétbe, mert egyenesen célja megghiúsítását mozdítja elő. Mintegy kitanítja az embereket arra, hogy azt az általa büntetendőnek nyilvánított cselekményt mikor kövessék el, hogy az ne legyen büntethető.

A magzatelhajtás büntetésével az állam a nőt jobbjágyává, rab-

szolgájává teszi, annak testét kisajátítja magának. Ez, ha nem is jogilag, de legalább logikailag érthető ott, ahol az állam az öngyilkosságot, illetőleg annak kísérletét is bünteti. Mert ott ez az állami jobbagyiság legalább következetes és nyílt, egyenes honorálása annak a felfogásnak, melynek leplezve a többi állam jogrendszere is hódol, az egyházjogi felfogásnak és mert legalább az egyenlőségen alapul, férfinak és nőnek egyaránt tilos magát bántani. De a kontinentális államokban az öngyilkosság mégis csak megszűnt deliktum lenni, s az öncsonkítás is csupán a védkötelezettség szempontjából kerülhet büntetés alá. Jogi és logikai képtelenség tehát, hogy a nő testének bármely részével csinálhat bármit, de a méhe már büntetőjogi szankció alatt neki magának is *noli me tangere*.

Hogy a petesejt egy részét képezi a nő testének, az egy olyan fiziológiai tény, melyet semmiféle jog sem tud elvitatni. Ámde amikor a petesejtből embrió lesz, semmi egyéb nem történik, minthogy a petesejttel egyesül egy spermasejt. A nő és a petesejt közti testi viszony teljesen ugyanaz marad, a megtermékenyített pete ép úgy a nő teste, mint a megtermékenyítés előtt volt. A nő és az embrió csak *in futuro* két élet, mindaddig azonban, míg az embrió az anyatestből eltávolítva önálló életre nem képes, két életről beszélni nem lehet. A jog tehát tisztára fikcióval él, amikor a megtermékenyített petét különválasztja a nő testétől, midőn annak a nő életétől külön életet szupponál s azt magával a nővel mint külön jogalanyt, szembehelyezi. A modern állam ezzel saját mivoltának egyik fundamentumát, az egyéni szabadságjogot támadja meg, konfiskálja a nőnek azt az elemi jogát, hogy a testével, mely végre is az ő legsajátabb tulajdona, szabadon rendelkezék.

De sőt e jogfosztás nemcsak a testre, mint tulajdonrendelésre terjed ki, hanem a nő egész cselekvési szabadságára. Az állam a legdurvább módon gázol bele az egyén legintimebb, legegységibb életébe. A terhes nőnek büntetés terhe alatt tilos minden oly cselekmény, mely abortust vonhat maga után. Ha a terhes nő ugrál, ha táncol, ha lovagol, ha nehéz munkát végez, ha elesik, büntetendő cselekményt követ el. Ez nem túlzás. A Curia bűnösnek mondott ki egy nőt, aki terhes állapotát tudva, több ízben nehéz tárgyat emelt, miáltal elvetélt. Sőt olvastam egy még klasszikusabb esetet. Egy külföldi bíróság elítélt egy nőt, aki öngyilkossági szándékból mérget vett be, ő maga ugyan életben maradt, de méhmagzatát elvetélte! Vagyis a terhes nőnek még az öngyilkosság is tiltva van, az ő részéről az öngyilkosság is gyilkosság.*

*Ennek a felfogásnak különben egy hasonló eset alkalmából, amidőn a magyar bíróság a nő ellen megszüntette az eljárást, egyik legelső büntető-

A modern büntetőjog következetesebb és haladottabb álláspontra vélt jutni, amidőn a régebbi (pl. szász, osztrák) büntetőjogi rendelkezésekkel szemben nem tesz különbséget a méhmagzat fejlettségi stádiumai között. Ez az álláspont azonban nemcsak nem haladottabb, de sőt reakciós és jogi szempontból föltétlenül tarthatatlanabb a réginél. Mert a terhességnek az a stádiuma, amidőn a magzat az anyával szemben már életjelt tud adni magáról (mozgás), az igazságosságon és társadalmi morálon nyugvó büntetőjog szempontjából csak mégis más elbírálás alá esik, mint az, amikor a nő esetleg még csak teljes bizonyossággal nem is tudja, hogy van-e méhmagzata, vagy nincs. Ha tehát a magzatelhajtás büntetése bármi szempontból jogosult volna is, ez a jogosultság legfőleg a terhesség második részére vonatkozhatik, amikor a méhmagzat a fejlettség bizonyos fokát elérte, amikor az morfológiailag is már emberre mutat, amikor létezésének nyilvánításával némi alapot nyújt ahhoz, hogy külön jogalanyisággal ruházzuk föl.

A magzatelhajtás büntetése európai találmány. A keleti államokban ma sem képez bűncselekményt. De sőt az ókori európai államok sem ismerték a magzatelhajtás büntetést, mert mai formájában még a teljesen kifejlődött római jogban sem fordul elő, holott a mesterséges abortus a római nőknél éppen a jog fénykorában, ha talán nem is elterjedtebb, de olyan elterjedt kétségtelenül volt, mint ma, és mindenesetre leplezetlenebb. A rómaiak a magzat elhajtásában igen logikusan nem a magzat, hanem a szülők elleni büntetést látták, ha tehát az a szülők beleegyezésével történt, büntetlen volt.* Az embrió büntetőjogi védelmét a középkorban a keresztény egyház inaugurálta. Az összes kultúrállamok btk.-eibe a magzatelhajtásnak büntetést deklarálása az egyházi kánonjogból került. A kánonjognak ez a rendelkezése pedig azon a dogmán alapul, hogy a halhatatlan lélek az embrióba beköltözik. Sem a petének, sem a spermának, sőt még a megtermékenyített petének sincs lelke, a lélek csak a fogantatás után bizonyos idő múlva — az időt pontosan az egyházi tanítás sem határozza meg — költözik be. Így az embrió már egy halhatatlan lélek lévén, annak megölése ép olyan bűn, mint az emberi élet ellen irányuló cselekmény általában.

jogászunk, Vargha Ferenc személyében nálunk is akadt szószólója. „A joghelyes alkalmazása szempontjából — úgymond — ha a teherben lévő nő bármely pszichikai motívumok hatása alatt cselekedve, öngyilkosságot akar elkövetni ... ha a cél nem sikerül, de abortus következik be, az anya ezért ... felelősségre vonandó”. (Bj. T. XI. 145.)

* „Az embriónak önálló védelmet adni ellentétben volt a római jogászok sztoikus fölfogásával, amely a méhmagzatot *mulieris portio vel viscerum* tekintette.” (Fr. Lízst: *Lehrbuch des deutschen Strafrechtes*, 1894. 205 p.)

Ezt a dogmán alapuló kánonjogi szabályt vette át az állam, amikor a magzatelhajtásból ő is bűncselekményt statuált. Csakhogy a kánonjog az ő rendelkezéseit nem a jog bölcseletéből, hanem a teológiából és dogmatikából meríti, jogi tételeinek alapja és célja a dogmatikus hit és az egyház fenmaradása és tekintélyének s uralmának biztosítása. Az állam azonban ma már mégsem az egyház uszályhordozója többé, jogi berendezkedése nem az egyház, hanem saját érdekét, fenmaradását szolgálja, törvényei alapelvét a jognak, mint tudománynak bölcseletéből meríti. A magzatelhajtás büntetése azonban sem a bűncselekmény jogi fogalmából, sem az állam érdekéből nem vezethető le. Amíg tehát a magzatelhajtás üldözése egyházjogi szempontból helyes és logikus, a büntetőjog szempontjából logikátlan és abszurd.

* * *

Az utilitarizmus alapelvébe még egy indok belehelyezhető. Az nevezetesen, hogy az államnak érdeke, hogy polgárai szaporodjanak, ezt az érdeket pedig a magzatelhajtás büntetlensége veszélyeztetné. Nyitva hagyom azt a kérdést, vajon az állam érdeke, a társadalom jóléte és a kultúra fejlődése csakugyan olyan nagyon igényli-e a minél nagyobb szaporodást: csupán annak a ténynek a konstatálására szorítkozom, hogy a születések csökkenésének megállítására a magzatelhajtás büntetése abszolút alkalmatlan eszköz. Mert vizsgáljuk csak, minő indokból követnek el magzatelhajtást? Tagadhatatlan, hogy egy bizonyos százalék a kényelmi, hiúsági szempont rovására írandó, amikor a házasságban élő nő testének szépségét, ruganyosságát félti a hosszú terhességtől és szüléstől; egy bizonyos százalék gazdasági okokból ered, mert a szülők jövedelme nem elégséges a gyermek vagy több gyermek eltartására, vagy pedig, hogy a meglévő vagyon föl ne aprózódjék. De az esetek legtöbbszörében és — ami itt egyedül döntő — a büntetőbíró elé kerülőknek legalább is 80 százalékában az indító ok a szégyenérzet, a törvényes házasságban nem élő nő félelme a gyaláztattól, mellyel társadalom úgy őt, mint törvénytelen névelő gyermekét illeti.*

*1908-ban elítéltek magzatelhajtásért Magyarországon 99, Ausztriában 117, Németországban 799 egyént. A 3 országot közös statisztika alá vonva és a csupán bűnsegédként elítélt összesen 198 férfit leszámítva, az elítélt nők száma a 3 országban együttvéve 827-et tesz ki. Ebből hajadon volt 477, házassági kötelékben 323, özvegy vagy elvált 27. 100 bűnesetben tehát 60.9 hajadon és özvegy és 39.1 férjes nő a tettes. Hogy a magzatelhajtás bűneseteinek főkontingensét a házasságban nem élő nők teszik ki, az már ezen számarányból kitetszik. Ezen nők száma azonban voltaképen sokkal nagyobb, mert annak a 323 házasságban élő nőnek legalább is $\frac{2}{3}$ -át azok a szülésznők, javasasszonyok és egyéb nők alkotják, akik az abortust akaró nőnek segéd-

Amikor e nők szabadulni akarnak a méhmagzatuktól, nem a gyermektől akarnak szabadulni, aki után tán vágyódnak is, hanem a megvetéstől és szégyentől, melybe a gyermek folytán kerülnének. Csak amit társadalmilag maga után von rá nézve a gyermek, az hajtja a törvényes házasságban nem élő nőt arra, hogy szabaduljon tőle.

A magzatelhajtások másik, bár nyilvánosságra nem igen jutó nagy százalékánál, amidőn az gazdasági okokból követtetik el, az elkövetés indoka és célja megint nem a gyermek nem-akarása, hanem a megélhetés vagy a *standard of life* fentartásának akarása. Amidőn tehát az állam a szaporodás, mint állami cél érdekében üldözi a magzatelhajtást, nem oda sújt, ahova voltaképen akar.

A magzatelhajtás büntetése — ezt a célt tekintve — egy nagy kontradikció, melyben az uralkodó osztály életérdeke és az azzal itt ellentétes elavult képmutató morálja egyaránt kifejezésre jut. A többi osztályhoz tartozók szaporodása ennek az osztálynak érdekébe vág, azt tehát még a büntetőjog segítségével is előmozdítani igyekeznek, viszont azonban erkölcsi fölfogása nem tud és nem akar megbékülni azzal, hogy a nő, aki házasságon kívül szül, és a gyermek, aki törvénytelen ágyból származik, ugyanolyan jogú és igényű tagja legyen és maradjon a társadalomnak, mint az, aki tökéletesebb anyakönyvi kivonattal rendelkezik. Ez az ellenmondás szüli aztán azt a furcsa látványt, hogy ugyanazok, akik leghangosabban és legkeményebben ítélik meg a magzatától szabadulni akaró nő fölött és akik legjobban siránkoznak az egyke miatt, ugyanazok a legélesebben tiltakoznak az ellen, hogy a házasságon kívül „elbukott” nő és a törvénytelen gyermek a többi nővel és gyermekkel egyenlő elbírálás alá kerüljön, mert ez a törvénytelen gyermekek szertelen elszaporodására vezetne!

Ha az államnak csakugyan érdeke a polgárok szaporodása, kezdje a nemi élet formáinak reformálásán a dolgot, segítse a nőt önálló egzisztenciális létfeltételeinek megszerzésében, tegye lehetővé,

keznek és mint tettestársak, vagy bünsegédek szerepelnek az elítéltek listájában. (Ez ugyan nem igen szorul bizonyításra, de szolgáljon mégis illusztrálásul az a tény, hogy pl. Magyarországon 1908-ban elítélt 46 házasságban nő közül csupán 50 éven felül 12 volt, akik tehát már koruknál fogva se lehettek a magzatelhajtás passiv alanyai.) Ha ezen a címen a hajadon büntettesek számából is levonunk 20%-ot, akkor a saját magzatukat elhajtó hajadon és férjesnők arányszáma 79: 21 lesz. A cselekmény motívumát illetően azonban még ez arány is korrektúrára is szorul, mert e közt a 21 százalék házasságban élő nő közt számosan vannak, akik férjüktől külön élnek, vagy a kiknek férjük hosszabb ideig távol van, kivándorolt, akiknél tehát a gyermek megszületése ugyanazzal a következménnyel jár, mint a hajadon nőknél.

hogyan a nő akkor is élhessen az anyaság hivatásának, ha különben kenyérkeresetre van utalva, törölje le a házasságon kívül született gyermekek homlokáról a törvénytelenesség kainbélyegét és akkor a magzatelhajtások 90%-a minden elrettentő rendszabály nélkül megszűnik, mert nem lesz többé ok arra, hogy elkövetessék. Mindaddig viszont, míg a házasságban nem élő nőnek megvetés jut osztályrészül gyermekéért, amíg azt neki eltartani és fölnevelni a társadalom nem nyújt módot, amíg az állam tétlenül nézi, hogy a család szaporodása a nyomort fokozza, a magzatelhajtásokat az állam még elrettentőbb eszközökkel sem fogja soha megszüntetni.

A magzatelhajtás büntetésével az állam a polgárok többségét azon alternatíva elé állítja, hogy vagy mondjanak le a nemi élet gyönyöreiről, vagy pedig fokozzák a nyomort, amelyben élnek, és ha még nem élnek, zúdítsák magukra a nyomort. Mert még azoknak a preventív eszközöknek az alkalmazása is, melyek esetleg alkalmasak a gyermekáldás elkerülésére (amelyeknek igénybevételét különben az Omge szerint a szegényebb néposztálynak nem is volna szabad megengedni), már egy bizonyos jólétet igényelnek. Az a millió és millió ember, akinek a mindennapi kenyérért kell élethalálharcot folytatni, ezeket a preventív eszközöket nem igen veheti igénybe. A magzatelhajtás büntetése tehát még a szociális morálba is ütközik, mert leginkább a szegény ember ellen irányul, aki nem tud magán másként segíteni, és aki kénytelen ahhoz a legutolsó kuruzslóhoz menni, akinél életét vagy testi épségét kockáztatja és ezzel kapcsolatban a felfedés veszélyének is kiteszi magát, akit azonban mégis meg tud fizetni, míg mintegy kivonja az alól a gazdagokat, a tehetőseket, akik rendelkeznek azokkal az anyagiakkal, melyeknek segítségével a fölösleges gyermekáldástól megtudják óvni magukat akár preventíve, akár az általuk jól megfizetett orvos segítségével, anélkül, hogy összeütközésbe jutnának a btk.-vel. Ezt az állításomat igazolja a magzatelhajtás bűnügyi statisztikája.*

Ezzel azonban egyáltalán nem akarok odakonkludálni, hogy a magzatelhajtás büntetése a vagyonos osztállyal szemben jogosult. Hogy a nő akar-e gyermeket vagy nem, az kizárólag ő rá tartozik s ebbe az államnak beavatkozni, a nőtől mintegy hatalmi apparátussal kikényszeríteni a gyermeket, olyan durva belegázolás az egyén jogszférájába, amely már nem más, mint állami despotizmus. Ez a kikényszerítés egyébként emberileg egyenesen érthetetlen és erkölcsi szempontból

*A magyarországi	99	elítelt	közül	97	
Ausztriában	118	„	„	118	volt teljesen vagyontalan
Németországban	799	„	„	723	

mindenképen tarthatatlan. Mert az a nő, aki vágyik gyermek után — és ahhoz nem férhet kétség, hogy a túlnyomó többséget ezek a nők alkotják — s aki tudja, hogy gyermekének nemcsak életet adni, de ezt az életet föntartani is tudja, az nem igényel ilyen állami kényszerítést, hogy szüljön, mert az még állami tilalom ellenére is világra hozza magzatát. A magzatelhajtás büntetése tehát egyáltalán nem vonná maga után a születések nagyobb csökkenését, mert ez a büntetlenség egy nőt sem csábítana arra, hogy megfossza magát az anyai örömtől, ha arra nagyon súlyos oka nincs. Annál a nőnél viszont, aki akár gazdasági, akár társadalmi, akár egyéni okoknál fogva nem akar gyermeket, elsősorban a gyermek, aztán az anya és végeredményében a társadalom rovására megy csak, ha az állami kényszer folytán világra jön a gyermek. Ezt a statisztika is igazolja. Ezeknek a gyermekeknek (s itt elsősorban a törvénytelen gyermekek jönnek számításba) egy része, részben a gyermeket eltartani nem tudó anyánál, túlnyomórésztben azonban a környékbeli asszonyoknál, akikhez azokat kiadják, rövidesen elpusztul, egy más része testileg és szellemileg elcsenevészedik, vagy pedig az anyagot szolgáltatják a kriminológusok kutatásainak. Az állam tehát ezzel a gyermekkényszerítéssel a társadalomnak mit sem használ, ellenben támogatja az angyalcsinálási ipart, szaporítja a testi és szellemi nyomorékok és züllöttek táborát, és nevel magának fogháztöltelékeket.

Ezzel szemben hiába hozakodnak elő azzal a sokat emlegetett állami gyermekvédelemmel, melyre a hivatalos körök olyan büszkék. Az állami gyermekmenhelyek a szükséges tanítást és nevelést nélkülöző gyermekek 2%-nak befogadására sem elégségesek. Az elhelyezés körülményes és bizonytalan és mai szervezetükben egyáltalán nem bírnak nagy csáberővel. A kultúrállamok statisztikája bizonyosságot szolgáltat arra, hogy e gyermekvédelmi intézkedések dacára a gyermekhalandóság és ifjúkori kriminalitás nem csökken. A születéseknek átlag 8—10%-a törvénytelen. És „ezeknél a törvénytelen gyermekeknél a halvaszületettek átlaga 5%-ra rúg szemben az összes születések 3%-val, az első évben elhalálozók átlaga 28%, szemben az összes elhalálozások 16.7%-val. S míg a katonai szolgálatra elenyésző % lesz alkalmas, a büntetettek, kéjnök és csavargók világa elrettentő részt soroz be a törvénytelen születésüekből . . . Gyermekvédelem anyavédelem nélkül részmunka. Mert a gyermek legerősebb életforrása az anya”. (A berlini anyavédelmi szövetség felhívásából 1905.) A mai gyermekvédelmi intézmények a könyörületesség és jótékonyág jegyét viselik, a könyörületesség azonban soha és ma különösen nem alkalmas eszköz egy társadalmi baj leküzdésére. Ma már a legutolsó proletárnak

sem kell a lealázó könyörületesség, mert többet akar, azt, hogy vele szemben a jótekonyság ne legyen gyakorolható.

Az államot nem polgárainak minél nagyobb sokasága teszi naggyá és hatalmassá, hanem polgárainak minél nagyobb jóléte, testi és szellemi fejlettsége és kulturális foka. Már pedig a fölösleges gyermekáldások józan meggondoláson alapuló bármely korlátozása, tehát a magzatelhajtás is végeredményében ezt a célt szolgálja. Minden újszülött, akinek világrajövetelét az anya vagy szülő nem akarja, nemcsak a maga, de közvetlen környezete fejlődését, jólétét és kulturális haladását gátolja. Mert az anya vagy szülő nem-akarásában benfoglaltnak már a gyermek fölösleges voltának, sőt esetleg léte károosságának összes indokai. Az a gyermek, akinek létét az anya, vagy szülő nem akarja, az a legtöbb esetben bizonyos, hogy nélkülöznék azokat a föltételeket, amelyek mellett a maga boldogulására a családja és a társadalom hasznára felnövekedhetnék, az a gyermek, a maga, a családja és végeredményében a társadalom szempontjából is jobb, ha nem születik meg.*

Az évszázadokon át megkövesedett és a haladó kor követelményeivel megbékülni nem tudó kenetteljes morál szólalt tehát meg abban a kiváló és tiszteletreméltó íróban, aki nemrég egyik napilapban síralmas éneket zengett a meg nem születettekért és a megvetés menyköveit szórta az asszonyokra, akik a szerinte állatiasságnál is gyűlöletesebb önzésből évente 500.000 embert ölnek meg, mielőtt azok meg is születtek volna. Ha Kenedi Géza a magzatelhajtások egyedüli motívumát az önzésben látja, én e tekintetben még csak ellen sem mondok neki. Az ellen azonban már tiltakozom, hogy ezt az önzést erkölcsi szempontból megvetendőnek és társadalmi szempontból károsnak minősítse. Ebben az önzésben megvetésre méltót csak az a túlélt világnézet láthat, mely az egyént valamely felsőbb, valamely általános rabszolgájává alacsonyította le és az ember földi élete vezérfonalául az önmegtagadás princípiumát tette meg. Objektívebb szociológiai kutatás azonban még Kenedi Gézát is meggyőzné arról, hogy erős társadalom nem az önmegtagadó emberekből épül föl és a kultúra útjának mérföldjelzőit sem az önmegtagadó emberek alkotják. Az az

* Gondoljunk csak — az egzisztenciális nehézségektől eltekintve — arra az esetre, amikor a szülő valamely öröklődő betegségben szenved; minő perspektíva előtt áll ez a szülő a megszületendő gyermek jövőjét illetőleg? Vajon nem-e igazságosabb és társadalmi szempontból előnyösebb, ha ilyen szülő nem engedi világra jönni terhelt magzatát, mintha — amint ezt újabban sűrűen hangoztatják — az állam az egyén jogának fölrúgásával, kényszereszközzel akadályozza meg az ilyen egyének házasságkötését?

önzés, amit ő annyira perhorreszkál, nemcsak az egyén, de a társadalomnak is fentartó eleme. Az az önzés, amely ráviszi a nőt arra, hogy a fölösleges gyermeket ne engedje világra jönni, nemcsak a nő önös érdekét szolgálja, — bár meggyőződésem szerint, ha csupán így volna, akkor is jogosult volna — hanem szolgálja a család és végeredményében a társadalom érdekét is. Amint az állam a gonosztevő kivégzésével nem csupán a sértett érdekét elégíti ki, hanem a társadalom érdekét is, úgy annak a magzatnak az elhajtása, akinek léte az anyára mindenképen terhes, nem csupán a nőnek, de a társadalomnak is hasznos.

Kenedi Géza bűnnek tartja, ha a nő önmagának akar élni és nem a társadalomnak. Ez a bűn azonban nemcsak a Kenedi által annyira megvetett néhány ezer nőnek, hanem az egész megújhodott emberiségnek életeleme. A modern ember kinőtt már abból a világfelfogásból, melyben őt szentté avatott fikciók önmagától eltérítették, amidőn életének egy önmagán kívül eső nagy, vagy szent célt kellett keresnie, amely nélkül élete üres és bűnös volt. Föleszmélt abból az évezredek narkózisból, mely énségét elnyomorította, többé nem félve, nem büntudattal, hanem bátran, mosolyogva és büszke öntudattal mondja ki a szót: én. Az én életem az enyém és nem a jövő társadalmáé. Az élet célja nem az önfeláldozás az elkövetkezendőkért, hanem maga az élet, az éh életem, az én boldogulásom. Minden olyan imperativus, mely útjába áll annak, hogy én önmagámé legyek, mely arra kényszeríti az egyént, hogy valami magasabb, általános rendeltetés, valami szent cél érdekében rendezze be életét: ámitás vagy önámítás, mert tudva, vagy öntudatlanul mindnyájan csak arra törekszünk, hogy saját ézüket fejlesszük és elégítsük ki, saját életüket tegyük minél szebbé, minél örömteljessé, minél lendületesebbé. S ha az emberiségnek, ennek a fikciónak a nézőpontjából jogosultnak is találjuk azt, hogy mi is törekedjünk arra, hogy a jövő társadalmá minél tökéletesebb legyen, hát ezt a célt is sokkal jobban szolgáljuk azzal, ha ézüket nem elnyomjuk, hanem kielégítjük, ha önönéletüket igyekszünk széppé, gazdaggá és tökéletesé tenni, mintha az önmehtagadás és önfeláldozás princípiumát tesszük meg emberi hivatásunknak.

Hogy a nő akar-e magának gyermeket, vagy nem, azt egyedül az az ő énfelfogása határozza meg, hogy minő tartalmat akar adni életének. Ezért tőle számadást követelni, ezért őt akár jogilag, akár társadalmilag elítélni a legnagyobbfokú hipokritaság, mert senki sem az állam, a társadalom és a többi ember érdeke szerint rendezi be életét, hanem amint énje, egoizmusa kívánja; mi jogon követelhető hát a nőtől, hogy az tagadja meg énjét és életideálját — a társadalomért?

Egyébként az is csak jámbor, illetve némelyek részéről nem is olyan jámbor hazugság, hogy az a körülmény, hogy annyian nem születnek meg, akik megszülethetnének, a társadalomra olyan nagy csapás. Akik emiatt folyton a vészharangot húzzák és akik hulló könnyeket ejtenek azokért a százazrekért, akik nem születhettek meg, azoknak azt ajánlom, kérdezzék meg hát magát azt az érdekelt társadalmat, kérdezzék meg embertársaikat, a kenyérért tülekedőket, akik a létért való küzdelemben egymást legázolják, a pártában maradt nőket, a munkanélküliek tömegét, a lateiner osztály ezer és ezernyi proletárjait, vajon csakugyan kevesen vannak-e, vajon ők is sajnálják-e a meg nem születetteket, akikkel többen lennének? Az a társadalom, amelyet itt féltenek, mi vagyunk, az egyének. Ami nekünk külön-külön nem fáj, az együttvéve se fáj és csak az üres dialektika sütheti ki azt, hogy a társadalomnak egész más érdekei vannak, mint az azt alkotó egyének valamennyiének. A társadalom itt csak cégér, amely mögött legfőleg az az osztály rejtőzik, amelynek csakugyan kevés az emberlétszám, amelynek a szaporodás érdekébe vág, mert olcsóbbá, hajlíthatóbbá és alázasabbá teszi a munkaerőt, amely tehát egyedül sirathatja azokat a százazreket, akik — hogy úgy mondjam — csakis az ő zsebük rovására nem születtek meg.

Mindnyájan tisztában vagyunk, hogy a magzatelhajtás általános jelenség mágnás-, polgár- és parasztasszonyoknál egyaránt, a közmorál már rég nem minősíti erkölcsbe ütközőnek, a tudomány, mely az életből meríti tételeit, igazolja, de azért egyre-másra szedi áldozatait a hipokrizis, vásári lármával hurcolják börtönbe és kannibáli kéjjel állítják pelengérré azokat a nőket és esetleg orvosokat, akiket a véletlen vagy mások bosszúvágya, vagy más aljas indulata juttat a rendőrség kezére.

Akik a „bűnös” nő felett erkölcsbírászkodnak és ítélik, úgy lehet azokhoz a százazrekhez tartoznak maguk is, akik a „bűnös” cselekménytől egy cseppet sem riadnak vissza, csak jobban gondoskodnak arról, hogy az titokban maradjon. Amíg ezek a százazrek kényelmesen napirendre térnek az általuk ki tudja hányszor, nagyobb körültekintéssel végrehajtott cselekmény fölött, azt a néhány szerencsétlen nőt, akiknél a cselekmény legtöbbször nyomorult életkörülményeiknél fogva jut nyilvánosságra — üldözni, kipelengérezni és mintegy azok helyett a százazrek helyett büntetni: ebben van talán a magzatelhajtás büntetésének legnagyobb igazságtalansága, a jogrend nevében üzött legnagyobb képmutatás.

Ceterum censeo ... A magzatelhajtás bűncselekményének mai formájában a büntetőtörvénykönyvben helye nincs.